

دانشکده اصول الدین
USUL AL DEEN COLLEGE
غیر دولتی - غیر انتفاعی

گروه علوم قرآن و حدیث

رساله دکتری (Ph.D) رشته علوم قرآن و حدیث

اصول برقراری ارتباط گفتاری

در قرآن و حدیث شیعه

استاد راهنما

جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر محمدباقر سعیدی روشن

اساتید مشاور

جناب آقای دکتر جعفر تابان

جناب آقای دکتر سعید سرابی

دانشجو

رضا حاج خلیلی

قم

تابستان ۱۳۹۰

چکیده

ارتباط گفتاری میان فردی بر پایه اصول، استوار است. قرآن به عنوان یگانه رسانه‌ی وحیانی دست‌نخورده، این اصول را به مخاطبان خود معرفی کرده و پیامبر اسلام (ص) و پیشوایان شیعه آن‌ها را تبیین فرموده‌اند. محقق با بهره‌مندی از آیات قرآن و روایات شیعه با مراجعه به تفاسیر و کتب روایی و نیز یافته‌های علمی و تجربی حوزه‌ی ارتباطات، اهمّ اصول یادشده را معرفی کرده است.

ابتدا به کلیّاتی که پایه و نقاط اتکای بحث بودند، از قبیل: اهمّیت و ضرورت، پیشینه، قاعده‌مندی، فراگردی بودن و عناصر برقراری ارتباط گفتاری بر حسب ضرورت اشاره کرده و پس از بیان دلایلی در ضرورت کشف و معرفی اصول برقراری ارتباط گفتاری بر پایه‌ی قرآن و حدیث به معرفی اصول مرتبط با هر یک از سه عنصر اصلی ارتباط گفتاری (پیام‌رسان، پیام و مخاطب) پرداخته است.

آگاهی و احاطه‌ی پیام‌رسان بر سه مقوله‌ی پیام، مخاطب و محیط، زمینه‌ساز فزونی برآیند ارتباط می‌گردد و درمقابل انتقال پیام از روی ناآگاهی و نیز عدم شناخت روحیات، باورها، ارزش‌ها و حتّی جنسیت مخاطب و ناآشنایی به محیط، شرایط و فضای برقراری ارتباط، موجب کاستی برآیند ارتباط می‌شود. به علاوه پیام‌رسان، با ایمان و باور به پیام از انگیزه‌ی بالایی در پایداری بر انتقال آن بهره‌مند است و برخورداری از مهارت‌های گوناگون برقراری ارتباط از جمله مهارت‌های اقناع عقل، فطرت و احساس او را در انجام رسالت پیام‌رسانی بیشتر به پیش می‌برد.

مخاطب برای پذیرش پیام، نیازمند شناسایی جوانب پیام دریافتی است؛ زیرا انسان عقلاً مسؤول یافته‌های خویش است. سعی در شناخت و درک صحیح پیام، در گام بعدی زمینه‌ی تجزیه و تحلیل آن را بهتر فراهم می‌کند. مخاطب پیام را از صافی باورها، ارزش‌ها و هنجارهای مورد قبول خویش عبور داده و آن‌چه با خط‌کش او اندازه شود می‌پذیرد.

پیام به راستی و صدق ارزش می‌یابد. جامعه با صدق پیام‌ها به راستی و درستی زیور می‌یابد. پیام‌های آشکار همواره مورد توجه قرار گرفته و احتمال عمل به آن‌ها بیشتر است. محتوای پیام در پذیرش آن نقش تعیین‌کننده دارد. پیام‌های عقلانی، هدایتگر و امیدبخش همواره از سوی مخاطب تلقّی به قبول می‌گردند.

کلیدواژه‌ها: ارتباط گفتاری، اصول ارتباط، فرایند ارتباط، پیام، پیام‌رسان، مخاطب، گفتار، انتقال معنی، ازخورد پیام و محیط ارتباط.

فهرست مطالب

۱	مقدمه (طرح تحقیق)
۲	بیان مسأله
۳	پیشینه‌ی تحقیق
۵	اهمیت و ضرورت
۷	دلایل ضرورت و اهمیت تحقیق
۷	۱- گستره‌ی دامنه‌ی گفتار
۹	۲- تداوم و تکامل حیات انسانی
۱۱	۳- کمال علمی انسان
۱۲	تعریف مفاهیم
۱۲	اصل
۱۳	ارتباط
۱۵	زبان
۱۶	گفتار
۱۹	فصل اوّل: کلیّات
۲۰	بخش اوّل
۲۰	پیشینه‌ی برقراری ارتباط گفتاری
۲۴	بخش دوم
۲۴	قاعده‌مندی برقراری ارتباط گفتاری
۳۰	بخش سوم
۳۰	اقسام ارتباط

۳۵.....	بخش چهارم
۳۵.....	عناصر برقراری ارتباط
۳۶.....	۱- پیام‌رسان
۳۷.....	۲- پیام‌گیر (مخاطب)
۳۷.....	۳- پیام
۴۱.....	۴- محیط برقراری ارتباط:
۴۲.....	۵- کانال:
۴۳.....	۶- پارازیت:
۴۵.....	۷- بازخور (بازخورد، پس فرست):
۴۸.....	بخش پنجم
۴۸.....	فراگرد ارتباط گفتاری
۵۸.....	بخش ششم
۵۸.....	ضرورت بررسی در مقوله‌ی ارتباط گفتاری بر پایه‌ی قرآن و حدیث
۷۴.....	روش کار در گزارش آراء اندیشمندان علوم ارتباطات و برداشت از قرآن و حدیث
۷۷.....	فصل دوم: اصول پیام‌رسان
۷۸.....	بخش اول:
۷۸.....	علم و آگاهی
۱۰۰.....	شناخت محیط، شرایط و موقعیت
۱۰۷.....	بخش دوم
۱۰۷.....	ایمان و باور پیام
۱۱۹.....	بخش سوم
۱۱۹.....	برخورداری از مهارت‌های برقراری ارتباط
۱۵۰.....	فصل سوم: اصول مخاطب
۱۵۱.....	بخش اول
۱۵۱.....	شناخت و درک صحیح پیام
۱۶۴.....	بخش دوم
۱۶۴.....	تجزیه و تحلیل پیام

۱۷۹.....	بخش سوم
۱۷۹.....	پذیرش پیام
۲۰۰.....	فصل چهارم: اصول پیام
۲۰۱.....	بخش اول
۲۰۱.....	صدق کلام
۲۱۴.....	بخش دوم
۲۱۴.....	گفتار آشکار
۲۲۶.....	بخش سوم
۲۲۶.....	برخورداری پیام از معنا و محتوا
۲۳۹.....	نتیجه گیری
۲۵۲.....	کتاب نامه
۲۶۵.....	Abstract

مقدمه

(طرح تحقیق)